

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Харченко Олександри Сергіївни «Організаційно-економічний механізм розвитку національної інноваційної системи», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 - Економіка і управління національним господарством

Актуальність теми дослідження.

Підтримку розвитку національної інноваційної системи (НІС) як складової досягнення необхідного рівня конкурентоспроможності за рахунок активізації економічного потенціалу національного господарства визначено в Україні загальнодержавним пріоритетом. При цьому необхідні наявність умов та ресурсів для здійснення інноваційної, наукової та науково-технічної діяльності за рахунок формування правових, суспільних, інвестиційних, фінансових інститутів, що у сукупності складають організаційно-економічне забезпечення інноваційних процесів на рівні підприємства, регіону та країни в цілому. На жаль, в Україні недостатньо розвинуті зазначені інститути, що негативно впливає на розвиток національної інноваційної системи та забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності.

Тому дослідження О.С. Харченко, метою якого визначено розвиток теоретичних положень і методичних підходів до вдосконалення організаційно-економічного механізму розвитку національної інноваційної системи з урахуванням світових тенденцій і євроінтеграційних процесів, є актуальним та своєчасним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Вивчення дисертації, автореферату, публікацій О.С. Харченко дає підставу зробити висновок про те, що отримані наукові результати є обґрунтованими та достовірними.

Цілісність та комплексність дослідження забезпечено використанням загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, а саме: індукції і дедукції; аналізу та синтезу; логічного узагальнення, групування, статистичного і кореляційно-регресійного аналізу, системний і ситуаційний підхід. Основні положення, висновки та рекомендації дисертації базуються на фундаментальних положеннях класичної і сучасної економічної теорії та теорії управління, працях вітчизняних і зарубіжних вчених та фахівців у сфері формування і розвитку інноваційної економіки.

Достовірність наукових положень дисертації забезпечено використанням у процесі дослідження нормативно-правових актів, які регламентують діяльність у сфері інноваційного розвитку та розбудови НІС, а також офіційних матеріалів органів виконавчої влади України, Державної служби статистики України, Європейської Комісії. Інформаційну базу дослідження складають також вітчизняні та зарубіжні наукові публікації, результати власних досліджень автора.

Вхід №	581/05
05	11 2015
ДДМА	

Дисертаційна робота О.С. Харченко виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Донецького державного університету управління за темою: «Системний розвиток, тенденції і закономірності маркетингового управління соціально-економічними системами» (номер держреєстрації 0107U004221, 2009-2014 рр.). Основні наукові положення і результати досліджень доповідались та пройшли апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях. Сукупність даних обставин визначає достовірність і вірогідність отриманих результатів.

Наукова новизна результатів дослідження

В дисертації отримано ряд положень, що свідчать про наукову новизну виконаного дослідження.

В процесі дослідження виявлено, що сучасні стан і структура НІС України не відповідають світовим стандартам, тому необхідно обґрунтування концептуальних засад розвитку НІС та удосконалення організаційно-економічного механізму його реалізації з метою активізації інноваційних процесів, прискорення трансформації фундаментальних знань в інноваційну продукцію і послуги, розвитку наукоємних виробництв на базі утворення інтегрованих інноваційних структур. На підставі узагальнення теоретичних підходів автором обґрунтовано, що до національної інноваційної системи як відкритої динамічної соціально-економічної системи входять функціональна, забезпечувальна та регулююча підсистеми.

За результатами узагальнення світового досвіду і теоретичного аналізу існуючих типів НІС поглиблено теоретико-методичний підхід до трансформації механізму розвитку національної інноваційної системи, спрямований на підвищення рівня кооперації у процесі трансформації знань на інноваційну продукцію і послуги завдяки посиленню співпраці між дослідницькими центрами, університетами і виробництвом за рахунок сприяння утворенню та розвитку інтегрованих інноваційним структур із повним інноваційним циклом.

Діагностика стану і тенденцій розвитку НІС України та його організаційно-правового забезпечення дозволила автору виявити низку негативних тенденцій, обґрунтувати доцільність стимулювання утворення інтегрованих інноваційних структур із повним циклом інноваційної діяльності та сформулювати пропозиції щодо розвитку нормативно-правової і організаційно-методичної бази.

В дисертації сформовано інформаційну модель інноваційного процесу для оцінки результативності НІС та визначено кількісні параметри моделі результативності сучасної НІС, що дозволило довести вичерпаність можливостей щодо збільшення питомої ваги інноваційно активних промислових підприємств в економіці України.

Запропоновані автором концептуальні засади розвитку НІС України охоплюють теоретико-методологічний, методичний, інструментальний і організаційний рівні та передбачають перехід до інформаційної моделі інноваційного процесу і спрямовані на поширення інноваційної діяльності за рахунок спеціалізації, кооперації, інтеграції науки та виробництва.

Логіка дослідження привела до удосконалення методичного підходу до розвитку НІС України шляхом деталізації впливу заходів на: функціональну (бюджетно-фінансовий, структурно-трансформаційний, науково-освітній напрями), забезпечувальну (інфраструктурний, організаційно-інституціональний, інформаційно-культурний), регулюючу (координаційний і комунікативний) підсистеми НІС.

З урахуванням пріоритетних напрямів розвитку НІС України, сформованої інформаційної моделі інноваційного процесу та доцільності стимулювання утворення інтегрованих інноваційних структур удосконалено організаційно-економічний механізм розвитку національної інноваційної системи. Дія механізму заснована на методах державного програмування та спрямована на розвиток підсистем НІС на підставі використання впливу прямих і непрямих економічних методів та відповідного організаційно-правового забезпечення.

Сукупність перелічених теоретичних, методичних і практичних положень вирішує важливу науково-прикладну задачу щодо розвитку теоретичних засад і методичних підходів до вдосконалення організаційно-економічного механізму розвитку національної інноваційної системи шляхом переходу до інформаційної моделі інноваційного процесу.

Значущість результатів дослідження для науки і практики

Наукове значення роботи полягає в поглибленні теоретичних положень та змістовної сутності понять у сфері інноваційного розвитку і розбудови НІС. Практичне значення полягає в розробці пропозицій щодо використання при формуванні планів і програм інноваційного розвитку на рівні держави та регіону комплексу економічних інструментів та важелів, що входять до складу організаційно-економічного механізму розвитку НІС України.

Результати дослідження знайшли реалізацію в практичній діяльності Департаменту економіки Донецької обласної державної адміністрації та у навчальному процесі Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України, про що свідчать відповідні документи про впровадження, які представлено у додатках дисертації.

Зауваження

Відзначаючи позитивний характер дисертації, слід зауважити, що окремі результати дослідження мають дискусійний характер.

По-перше, автор стверджує, що визначення сутності та структури національної інноваційної системи відповідають кібернетичному підходу до управління системним розвитком, а застосування синергетичного підходу до розвитку НІС є основою забезпечення її самоорганізації і саморегулювання (с. 22-23 дисертації та с.5 автореферату). Доцільно було б уточнити, як співвідносяться положення кібернетичного підходу до управління системним розвитком з принципами синергетичного підходу до розвитку системи, що самоорганізується та саморегулюється.

По-друге, у розділі 1.2 автором детально розглянуто властивості та відмінності моделей НІС, які узагальнено у відповідній таблиці. Практика

розробки та впровадження інновацій в Україні свідчить про те, що національній інноваційній системі більш притаманні риси моделі «потрійна спіраль», особливо це стосується характеристик «За пріоритетною роллю у процесі генерації знань» та «За джерелами фінансування», тому потребує пояснення висновок про те, що «в Україні на законодавчому рівні закріплено розвиток НІС за євроатлантичною моделлю» (с. 46 дисертації).

По-третє, висновок про послаблення зв'язків між підсистемами «Генерація знань» та «Виробництво» у структурі НІС України, який зроблено автором у відповідності до того, що обсяги власних коштів організацій (підприємств) у структурі фінансування стійко збільшуються за рахунок зменшення частки коштів замовників, включаючи іноземних (с. 73 дисертації), є коректними лише для підприємств недержавної форми власності. Що стосується зв'язків між підсистемами «Виробництво» та «Генерація знань» для підприємств державного сектору, то стійке збільшення частки фінансування за рахунок державного бюджету може свідчити як раз про посилення цих зв'язків.

По-четверте, автору доцільно було б врахувати зміни у законодавстві щодо децентралізації державної влади, співробітництва та партнерства територіальних громад при обґрунтуванні пропозицій щодо створення правової бази формування мереж регіональних та міжрегіональних інтегрованих інноваційних структур, а також спеціалізованих небанківських інноваційних фінансових установ, у тому числі – комунальних (с. 102-103 дисертації).

По-п'яте, доцільно представити склад та структуру інформаційної моделі інноваційного процесу, за допомогою якої автором пропонується розглядати функціонування НІС з позицій результативності взаємодії наукового і технічного інформаційних потоків (с. 10 автореферату).

По-шосте, автору слід конкретизувати форми та інструменти державного сприяння розвитку і самоорганізації інституційного середовища, яке забезпечуватиме підвищення рівня інноваційної діяльності та досягнення динамічних змін в економіці, про що наголошується у Концептуальних засадах розвитку НІС України (рис. 3.1 с. 136 дисертації).

По-сьоме, у поясненнях до схеми «Організаційно-економічний механізм розвитку національної інноваційної системи» (рис. 3.2, с. 155 дисертації) доцільно представити, яким чином блок «Місцеві органи управління та органи місцевого самоврядування» буде пов'язано з блоком «Визначення довгострокових і середньострокових пріоритетів інноваційного розвитку економіки України». Звичайно місцеві органи управління та органи місцевого самоврядування не залучаються до визначення довгострокових і середньострокових пріоритетів інноваційного розвитку економіки України.

Проте зазначені зауваження не знижують актуальність, наукову новизну і цінність дисертації.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях

За результатами досліджень автором опубліковано 11 наукових праць загальним обсягом 4,6 д.а. (особисто автору належить 4,3 д.а.), у тому числі 8 статей у наукових фахових виданнях, з яких 3 публікації – у виданнях, що

входять до міжнародних наукометричних баз даних, а також 3 публікації за матеріалами конференцій. Внесок автора у роботи, опубліковані у співавторстві, належним чином конкретизовано в авторефераті у переліку опублікованих за темою дисертації праць. На захист дисертації виносяться виключно особисті розробки О.С. Харченко.

Оцінка ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації

Досконале вивчення дисертаційної роботи та автореферату дає змогу зробити висновок щодо ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації. Всі наукові положення, висновки і рекомендації, наведені у авторефераті, належним чином розкрито у самій дисертації.

Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Харченко Олександри Сергіївни «Організаційно-економічний механізм розвитку національної інноваційної системи» є цілісним, завершеним науковим дослідженням, у якому автором отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності вирішують важливу задачу щодо обґрунтування теоретичних положень і методичних підходів до вдосконалення організаційно-економічного механізму розвитку НІС із застосуванням інформаційної моделі інноваційного процесу з урахуванням світових та євроінтеграційних тенденцій.

Дисертаційна робота «Організаційно-економічний механізм розвитку національної інноваційної системи» відповідає вимогам п. 9, 11, 12, 13 і 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового робітника», затвердженого Постановою Кабміну України № 567 від 24.07.2013 р., а її автор, Харченко Олександра Сергіївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – Економіка і управління національним господарством.

Офіційний опонент –
 провідний науковий співробітник
 відділу економіко-правових проблем
 містознавства Інституту економіко-правових
 досліджень НАН України
 доктор економічних наук, доцент
 старший науковий співробітник

 М.В. Мельникова

Підпис М.В. Мельникової засвідчую:
 Вчений секретар ІЕПД НАН України
 кандидат юридичних наук,
 старший науковий співробітник

 І.В. Кременовська

